

בשלח :

א. עה"פ, "ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהי בו" פרש"י, "וביום השביעי שבת – שבת הוא, המן לא יהי בו, ולא בא הכתוב אלא לרבות יום הכפורים וימים טובים".

ומקורו בדרשת ר' אלעזר המודעי ב- מכילתא עה"פ: "ששת ימים תלקטוהו, רבי יהושע אומר למדנו שאין יורד בשבת ב- יום טוב מנין תלמוד לומר שבת לא יהי בו, רבי אלעזר המודעי אומר למדנו ש- אינו יורד בשבת ביום טוב מנין תלמוד לומר לא יהי בו ביום הכפורים מנין תל- שבת לא יהי בו".

אלא ששינה רש"י מדרשת ר"א בכמה פרטים: (א) במכילתא יש לימוד בפ"ע ל- יו"ט ולימוד בפ"ע ליוהכ"פ, משא"כ רש"י כוללן יחד, (ב) במכילתא מקדים יו"ט ל- יוהכ"פ, ואילו רש"י מקדים יוהכ"פ ל- יו"ט. (ג) במכילתא נלמד יו"ט ממ"ש, לא יהי בו, ויוהכ"פ ממ"ש, שבת לא יהי בו, ולשון רש"י היא, "לא בא הכתוב, היינו ש- כל הכתוב כולו בא לרבות יוהכ"פ ויו"ט.

ובפשטות, היסוד לשינויים אלו הוא:

(1) טז, בו.

(2) כן הובא ביל"ש כאן עה"פ רמז רסא. וב- מכילתא דפוס ראשון "תל לא יהי בו".

(3) ע"פ גירסת הילקוט. ובמכילתא "תל שבת ביום הכפורים שהוא שבתון מנין תל לא יהי בו". וכגירסתא שבפנים הובא בכ"מ. וראה מכילתא ב- הוצאת הורוויץ כמה גירסאות ושינויים במכילתא. וש"נ.

(4) וכן להלן במכילתא (עה"פ טז, לא) והוא כורע גד מקדים יו"ט ליוהכ"פ.

(5) אף ש"ל שלפני רש"י כן היתה הגירסתא במכילתא. ולהעיר שכן הובא בתוס' ביצה דלקמן (בפנים סעיף ב), שמקדים יוהכ"פ ליו"ט.

לפי דרשת המכילתא, אין שביתת המן ב- יו"ט ויוהכ"פ כגדר שביתתו ביום השבת (וכן שביתתו ביו"ט ויוהכ"פ הם שני גדרי שביתה שונים), משא"כ לפרש"י כולם הם באותו סוג. ומודגש גם בהד"ה בפרש"י "וביום השביעי שבת", שע"ז מפרש "שבת הוא המן לא יהי בו (וממשך) ולא בא ה- כתוב אלא לרבות יום הכפורים וימים טובים" (דלהיות שכבר נאמר "כי שבת היום לה, היום לא תמצאוהו בשדה", ששת ימים תלקטוהו", צ"ל, שהכתוב לא בא לרבות אלא יוהכ"פ ויו"ט), ונמצא, שיוהכ"פ ויו"ט נלמדים יחדיו מהכתוב "וביום השביעי שבת גו".

והסברת הדבר: להמכילתא, זה שלא ירד המן ביוהכ"פ וביו"ט הוא לפי שגם ימים אלו הם ימים מיוחדים וקדושים ה- מובדלים משאר ימות השבוע (ימי החול) [וכיון שחלוקה קדושת יוהכ"פ מקדושת שבת, וכן קדושת יו"ט מקדושת יוהכ"פ, לכן צריכים לימוד מיוחד לכ"א]; ואילו לפרש"י זה שלא ירד בימים אלו הוא מצד גדר "שבת" שבהם, לפי שגם הם בכלל שבחות גו".

וזהו גם הטעם שהקדים רש"י יוהכ"פ ליו"ט, כי ביוהכ"פ פשוט יותר שנקרא "שבת".

ב. והנה כתבו התוס' בכ"מ, דיש מד-

(6) שם, כה.

(7) ראה זית רענן על יל"ש, שמפרש עד"ז דברי ר"א המודעי במכילתא ויל"ש.

(8) שהרי נק' שבת שבתון (אחרי טז, לא. אמור

כג, לב).

(9) עירובין לח, ב ד"ה ואין. ביצה ב, ב ד"ה

והי'.

ביו"ט כמו בשבת, „דא"ר אבא חייב אדם לבצוע על שתי ככרות שלמות בשבת מ"ט לקטו לחם משנה כתיב"י ופירשו רכנן דבימים טובים נמי בעינן לבצוע על שתי ככרות כשבת דעיקר חיובא בשבת משום דלא הוה המן נחית בשבת אלא הוה נחית בערב שבת זוגי זוגי ובימים טובים נמי לא הוה נחית אלא הוה נחית בערב יום [כ] ערבי ימים טובים] זוגי זוגי כמו דהוה נחית בערבי שבתות הלכך בעינן למבצע ביום טוב על תרתין ריפאתא שלמאתא כ"ד מחייבין בשבת".

והנה הרמב"ם הביא החיוב דלחם משנה בשבת ויו"ט ב' פעמים, בהל' ברכות ובהל' שבת: בהל' ברכות¹⁷ כ' „בשבתות ובימים טובים חייב לבצוע על שתי ככרות נוטל שתיהן בידו ובצוע אחת מהן", ובהל' שבת¹⁸ כ' בקיצור „וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ולבצוע על שתי ככרות וכן בימים טובים".

ואף שבפשטות נראה דהוא אותו הדין וקיצר בלשונו בהל' שבת כי סמך על מ"ש לפניו בהל' ברכות, נ"ל, שהם שני דינים בחיוב לחם משנה.

דהנה חיוב זה יש לבאר בשני אופנים:

(א) הוא דין בסעודת שבת, דגדר סעודה הוא ע"י קביעתה על פת, וכיון שסעודת שבת היא סעודה חשובה לכן חייבים לקבוע אותה על לחם משנה.

(ב) חיוב לחם משנה הוא דין בבציעת הפת, דמהלכות בציעת הפת שצריך לברך ולבצוע אשלימה, אלא שבשבת נתוסף בגדר „שלימה", דלהיותו יום חשוב הרי

רשות חלוקות אם ירד המן ביו"ט. דממ"ש בשבת (יום השביעי) „ויברך . . ויקדש¹⁹, ברכו במן וקדשו במן" (שבשבת לא ירד המן) משמע דרק בשבת לא ירד אבל ב"י"ט ירד²⁰, ואילו לדרישת המכילתא „שבת לא יהי' בו לרבות יום הכפורים, לא יהי' בו לרבות יום טוב"י, לא יהי' המן יורד בהם.

אבל רש"י בפירושו עה"ת הביא את שתי הדרשות: עה"פ²¹ „ויברך . . ויקדש" פי' „ברכו במן שכל ימות השבוע ירד להם עומר לגולגולת ובששי לחם משנה, וקדשו במן שלא ירד כלל בשבת", וביחד עם זה הביא בפרשתנו (כנ"ל) שלא ירד המן ביוהכ"פ וימים טובים.

וע"פ הנ"ל מובן הוא, כי לשיטת רש"י זה שלא ירד המן ביוהכ"פ ויו"ט אינו מצד קדושת היום שבהם מצד עצמם (שגם הם מובדלים מהימים שלפניהם ולאחריהם להיותם מקראי קודש), אלא מצד גדר „שבת" שבהם²².

ג. ויש לומר דנפק"מ להלכה, וב' הקדים:

בחיוב לחם משנה כ' הרי"ף²³ דחיובו

(10) בראשית ב, ג.

(11) ב"ר פ"א, ב.

(12) אבל ראה גור הקדוש (השלם) לב"ר שם.

(13) ל' התוס' בביצה שם. ובעירובין שם „ד'

דרשינן שלא ירד מן לישראל בשבתות וימים טובים".

(14) בראשית שם. ועד"ז פי' ביתרו כ, יא.

(15) כמ"ש בחזקוני בראשית שם. וראה גו"א נפרשיי כאן (אלא שמבאר, שעד"ז הוא גם הפירוש במכילתא). וראה אמרי שפר ונחלת יעקב בפרשיי בראשית שם. ס' זכרון פרשתנו כאן.

(16) לפסחים קטו, רע"א. הובא בתוס' פסחים שם ד"ה מה דרכו. ב"י לטא"ח סתקכ"ט. וכ"ה דעת רב נטרוני גאון (הובא באוצר הגאונים ברכות לט, ב. ובכ"מ).

(17) פרשתנו טו, כב.

(18) פי"ז ה"ד.

(19) פ"ל ה"ט.

„שלימה“ בו היא לחם משנה, ולכן צ”ל ב- ציעת הפת על לחם משנה²⁰.

ויש לומר נפק”מ בפשטות בין שני ה- אופנים: אם הוא דין בבציעת הפת, ה”ז נר- גע רק בעת הברכה ובציעת הפת^{20*}, משא”כ אם זה גדר בחשיבות הסעודה, ה”ז נוגע לכל הסעודה, ולכן צריך שיהיו שני הלחמים על השולחן במשך הסעודה, ומצוה (מן המובחר) לאכול משניהם²¹.

ועפ”ז יש לומר, דמ”ש הרמב”ם דין זה ב”פ, בהל’ ברכות ובהל’ שבת, הוא משום שס”ל דתרווייהו איתנהו בי, שיש שני הגדרים בחיוב לחם משנה, הן מדין בציעת הפת והן מדין הלכות סעודת שבת (ויר”ט).

וזהו החילוק בין שתי ההלכות ב-

(20) וכמובן גם מפרטי הדינים בהל’ בציעת הפת (שו”ע אדה”ז אורח חיים ס”ג, ושי”ג) דבימות החול „טוב לחתוך מעט בסכין פרוסת הבציעה מן הלחם קודם שיתחיל לברך כו’ בשבת ויר”ט אין לחתוך כלל בלחם עד לאחר הברכה כי שמא כו’ ובשבת צ”ל לחם משנה שלם“. וראה גם שם סק”ס ס”ג החילוק בין ימות החול ושבת לענין לחם משנה שיה’ לחם שלם.

(20*) ראה שו”ע אדה”ז סע”ד ס”ב (כדעת ר”ב, הובא לקמן ס”ד. אבל ראה הערה 29). ולהעיר מ”מ”ג שם (משב”ז סק”ב). ועוד.

(21) ראה שטמ”ק (ריטב”א) ועוד לברכות (לט), שמפרש המימרא „חייב אדם לבצוע על שתי ככרות בשבת“ – „פירוש ולבצוע משתייהן“. וראה ב”ח לטא”ח סי’ רדע ש”ראוי לנהוג (כשני הפי’ רושימי) לבצוע פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה וגם לבצוע שתי הככרות של לחם משנה לחתיכות שיאכלו כל המסובין מהם ועכ”פ יהא נוהג כך בסעודת בקר דכבוד יום קודם לכבוד לילה“ (הובא גם במג”א שם סק”ב), ומשמע דבציעה על ב’ הככרות הי מצד חשיבות הסעודה.

(*) דרש”י והרשב”א בברכות שם, ושבת קוי, טע”ב (כדלקמן הערה 27).

רמב”ם: בהלכות ברכות הביא החיוב ד- לחם משנה בהמשך לדיני בציעת הפת, דהתחלת ההלכה היא „מצוה מן המובחר לבצוע ככר שלימה, אם היתה שם שלימה של שעורים ופרוסה של חטים מניח שלימה בתוך פרוסה ובצוע משתייהן כדי שיבצע מחטים ומשלימה“, ובהמשך לזה מביא „בשבתות ובימים טובים חייב לב- צוע על שתי ככרות, נוטל שתיהן בידו ובצוע אחת מהן“, היינו שמדיני בציעת הפת חייב בשבת ויר”ט לבצוע על שתי ככרות²².

ואילו בהל’ שבת קאי בדין הב’ שבלחם משנה, מצד חשיבות הסעודה שבזה, כ- דיוק לשון „חייב אדם לאכול שלש סעו- דות בשבת כו’ וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ולבצוע על שתי ככ- רות“, דמהלכות ודיני ג’ סעודות בשבת יש חיוב לקבוע אותן על יין ולבצוע על שתי ככרות.

ולכן לא הוסיף כאן (מ”ש בהל’ ברכות) דבצוע רק ככר אחת, כי זהו רק מצד דין בציעת הפת, ולא בקביעות הסעודה (כנ”ל).

ולפ”ז נמצא עוד נפק”מ: במגיד משנה להל’ שבת שם הביא לענין חיוב לחם משנה, „וכתב גאון כל זמן שהוא סועד“, דהיינו שחיוב זה הוא בכל סעודה שסועד בשבת²³. ולכאורה זהו מצד דין בציעת הפת שבלחם משנה²⁴, דאז כל פעם שהוא

(22) והרי גם בדין בציעה על שלימה, שכלל היא מצוה מן המובחר (כלשון הרמב”ם בתחילת ההלכה), הרי בשבת ויר”ט יש ע”ז חיוב מיוחד, וכמובן גם משו”ע שבהערה 20.

(23) וכ”ה באבודרהם ב, דיני שלש סעודות בשם הרא”ש (הובא ברמ”א (ושו”ע אדה”ז) אורח סרצ”א ס”ד (ס”ו)): כל שעה שמבקש לסעוד חייב בלח”מ ואע”פ שאינו מחוייב אלא בשלש סעודות. (24) ראה ביאורי הגר”א אר”ח שם סק”ב.

סועד בשבת ויו"ט צריך לבצוע על שתי ככרות, אבל חייב לחם משנה מצד דין סעודת שבת י"ל שהוא רק בסעודות של חייב, ג' סעודות השבת²⁵ (ולא אם מרבה עוד סעודות של רשות).

ד. ומעתה יש לעיין בחיוב לחם משנה דיו"ט, אם גם בו יש שני דינים אלו או לאו, ובהקדים:

מקור דין לחם משנה הוא במס' שבת²⁶: „אמר רבי אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה, אמר רבי אשי חזינא לי' לרב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא אמר לקטו כתיב רבי זירא הוה בצע אכולה שירותי²⁷”.

וסוגיא זו הובאה גם במס' ברכות²⁸ ל- אחרי דיני בציעת הפת אם היא על הפתי- תין או על השלימות, וקאמר „וירא שמים יוצא ידי שניהן . . מניח פרוסה בתוך ה- שלימה ובצוע . . איך פפא הכל מודים ב- פסח שמניח פרוסה בתוך שלימה ובצוע מאי טעמא לחם עוני כתיב, וממשיך לאחזי „אמר ר"א כו”.

ויש לומר בפשטות, שזהו המקור לדב- רי הרמב"ם שיש בחיוב לחם משנה שני הגדרים, מצד הלכות בציעת הפת ומצד דין סעודת שבת²⁹, שזהו החילוק בין שתי

25) שלמדוהו ממ"ש ג' פעמים היום בפרשת המן - שבת קיז, סע"ב. ולכמה דיעות משמע דהוי דאורייתא - ראה חרדים פ"ד מצוות התלויות בושט אות ג'. לבוש ר"ס רצא. ט"ז סתע"ב סק"א. סתרע"ח סק"ב. ובכ"מ. וראה שו"ע אדה"י רסרד"ע. 26) קיז, סע"ב. 27) לפרש"י (ברכות ושבט שם) ר"ז בצע א- כולה שירותי' היינו פרוסה גדולה, ולהרשב"א בבר- כות ושבט שם (וכן בשטמ"ק ברכות ועוד ראשונים), ר"ז בצע משני הככרות. וראה הערה 29. 28) לט, ב בשינויים קלים. 29) ע"פ מ"ש הרשב"א ועוד (הג"ל הערה 27) שר' זירא הי' בוצע על כל הככרות, לכאורה י"ל

הסוגיות דברכות ודשבת: במס' ברכות שם קאי בדיני בציעת הפת כנ"ל, ומזה למדין שחייב לחם משנה הוא מצד הלכות בציעת הפת³⁰; והסוגיא דמס' שבת שם היא (בעיקר) בדיני סעודות שבת³¹, שמה מובן, שחייב לחם משנה הוא גדר בסעודת שבת.

והנה כתבו התוס'³², „ועיקר מילתי דר' חייא בר אבא³³ בפרק כל כתיבי אלא להכי מייתי התם (בברכות) אחר פסח לומר ש- צריך שם מצה שלישית משום לחם משנה וחייב לבצוע על שתי ככרות בין בשבת בין ביו"ט, דאי לאו הכי למה הביא שם מילתי דר' חייא, וכן פסק רב אלפס ד- צריך לבצוע על שתי ככרות ביום טוב וה- טעם לפי שהי' לחם משנה יורד בערבי ימים טובים”. ונמצא, שבסוגיא דמס' בר-

(ע"פ הג"ל ס"ג) שזהו החילוק בין רב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא, כי ס"ל דהוי דין בבציעת הפת, ור"ז דבצע על ב' הככרות, כי ס"ל דהוי דין בסעודה. אבל מזה שהוסיף רב כהנא (בשבת שם. ולכמה גירסאות גם בברכות), „לקטו כתיב" מסתבר דגם לר' כהנא מקרי קביעת סעודה על שתייהן. אבל להעיר דלפי השטמ"ק (ריטב"א) (הג"ל הערה 21) מאמר רבי אבא בשבת „חייב אדם לבצוע על שתי ככרות" פירושו שצריך „לבצוע משתייהן". והרי לפי גירסת הרשב"א ושטמ"ק הגי' בברכות היא דדברי ר"ז בא לפני דברי רב אשי חזינא לי' לרב כהנא (דלא כלפנינו) - ראה דק"ס ברכות שם.

30) להעיר מהשינוי בפרש"י בין מס' שבת למס' ברכות בדיה' בצע לכולי' שירותי': במס' שבת כ', „פרוסה גדולה ודי לו בה לאותה סעודה ולכבוד שבת ונראה כמחבב סעודת שבת להתחזק ולאכול הרבה", ואילו בברכות קיצר „פרוסה גדולה שהי' די לו לכל הסעודה בשבת" - הרי שבמס' שבת מדגיש יותר חשיבות הסעודה.

ויש לבאר ע"פ הג"ל גם השינויים בגי' הגמ' כמו שהוא במס' ברכות ומס' שבת. ואכ"מ.

31) פסחים שבהערה 16.

32) לפנינו בברכות ושבט שם ר' אבא (כנסמן עה"ג לתוס' פסחים שם). ובר"ן שבת שם „רבא”.

כות נתחדש, שחיוב לחם משנה הוא גם ביו"ט.

ועפ"ז י"ל, דזה שהחיוב דלחם משנה ביו"ט נלמד בהסוגיא דברכות דוקא, הוא לפי שלשיטת הש"ס, הא שלמדין חיוב לחם משנה משבת הוא רק לענין גדר לחם משנה מצד הלכות בציעת הפת (דבי' עס' קינן במס' ברכות שם), אבל לא מצד הגדר דסעודת יו"ט (דבזה עסקינן במס' שבת שם, בדיני סעודת שבת).

והסברת הדבר: בחיוב בציעת פת אין חילוק בין שבת ויו"ט³³, ולכן מסתבר לומר, דכשם שנציעת פת דשבת צ"ל על שתי ככרות, כך הוא ביו"ט: משא"כ בענין סעודות שבת ויו"ט, מצינו כמה חילוקים ביניהם, דכיון שבשבת אסורים גם ב' מלאכת אוכל נפש, וצ"ל הכנה רבתי לה' סעודה מערב שבת, הרי נמצא, שיש לסעודת שבת יותר חשיבות וקביעות מסעודת יו"ט שאפשר להכינה בו ביום³⁴. ולכן יש מקום לומר, שאין סעודת יו"ט מחייבת קביעות הסעודה על שתי ככרות.

וע"פ כ"ז יש לומר, דזה תלוי בהחילוק שבין המכילתא ופרש"י עה"ת (הנ"ל):

33) ראה ברכות מט, ב. וראה שו"ת הרשב"א ח"א סתר"ד. שו"ת צ"צ א"ח סל"ז ד"ה והנה (לענין אכילת פת בשבת).

[בנוגע לחיוב אכילת פת ביו"ט אם הוא מדין שמחה או מדין עונג – ראה רא"ש ברכות פ"ז סכ"ג. מעדני יו"ט שם אות ז. שו"ע אדה"ז א"ח סקפ"ח ס"י. ובס"ת תקט"ב ס"ג. איזהו עונג זה שאמר חכמים כו"ו. שו"ת רקקא ס"א ובהשטמות לשם. ועוד. ואכ"מ].

34) ראה נחלת יעקב שבהערה 15.

לדעת רש"י, דזה שהמן לא ירד ביו"ט הוא מצד גדר שבת שבו, עד"ז הוא לענין חיוב לחם משנה (שלמדים מהעדר ירידת המן ביו"ט), שגדר חיוב לחם משנה דיו"ט הוא בדיוק כהחיוב דשבת, שיש בו שני ה' גדרים, הן מצד הלכות בציעת הפת והן מצד³⁵ חיוב הסעודה³⁶: משא"כ להמכילתא, תא, שיש לימוד בפ"ע שהמן לא ירד ב' יו"ט, הרי גם חיוב לחם משנה דיו"ט המס' תעף מזה, אינו שווה לחיוב לחם משנה דשבת בכל, כי חיוב לחם משנה דיו"ט הוא רק מצד הל' בציעת הפת, ולא מצד החיוב דסעודת יו"ט.

(משיחת ש"פ בשלח תשכ"ח)

35) ולכאורה כן משמע ברמב"ם הל' שבת שם, שהוסיף, וכן בימים טובים" (ודוחק לומר דקאי רק על עיקר הדין דשתיית יין ובציעת הפת בימים טובים ולא על גדרו).

וצ"ע הא דהשמיט אדה"ז הדין דלחם משנה ב' הל' י"ט בס' תקט"ב שהביאו המחבר בשו"ע שם ס"א, אף שהוכירו אדה"ז כמ"פ בשו"ע שלו (סקס"ז ס"ג. סרד"ע ס"ב. סתע"ג סכ"ד. סתע"ה ס"ג – ומפ' רש שם, "אע"פ שבכל יו"ט חייב האדם לבצוע על לחם משנה כמו שית' בסימן תקט"ב**). ואכ"מ.

36) וי"ל שבוה תלוי ג"כ אם ישנו חיוב ג' סעור' דות גם ביו"ט כמו בשבת – ראה טור א"ח סתקט"ב בדעת הרמב"ם הל' שבת שם. כלבו הל' יו"ט (סניח). וראה מושב זקנים עה"ת (לבעה"ת) פרשתנו כאן.

(*) בשו"ע שם, וחייב לבצוע על שתי ככרות ולקבוע כל סעודה על היין, ואולי משנה בשו"ע הסדר מלשון הרמב"ם כי ס"ל שחיוב לחם משנה (ביו"ט) הוא רק מדין בציעת הפת ולא מדין סעודה. (** בכמה דפוסים, תק"ח, אבל בדפוס ראשון (שקלאוו, תקע"ד), תקט"ט.

חמשה עשר בשבט

מפרשים⁵ שג' הרגלים נקבעו על התבונה-
אה: פסח בזמן האביב; שבועות, חג ה-
קציר – קציר חטים, וחגג'ס בזמן האסיף.
וטעם הדבר שנקבעו מועדי השנה על
צמיחת התבואה – ע"ד החסידות:

בני ישראל נקראים, תבואה ה', כמ"ש
"קודש ישראל לה' ראשית תבואתה", ו-
כתיב, "וזרעתי לי בארץ", כי ירידת
נשמות ישראל בארץ הלזו היא כמו זריעה
בארץ. והנה ארז"ל⁶, "כלום אדם זורע
כורס⁷ אלא להכניס כמה כורין", שתכלית
הזריעה היא ריבוי הצמיחה, שמחטה א'
צומחות חטים רבות, וכן הוא בבני"י, ש-
תכלית, "וזרעתם" בארץ, שהיא ירידה
עצומה, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא⁸,
היא, "צמיחת" וגידול הנשמה שע"י ירידה
זו, כמאמר הידוע: "ירידה זו צורך עלי",
שע"י ירידת הנשמה למטה הרי היא מתע-
לית למדרגה עליונה ביותר, גבוהה ביו-
תר מדרגת הנשמה כפי שהיתה קודם ירי-
דתה למטה.

ועוד זאת: מצמיחת התבואה יש ללמוד
גם אופן עבודת נשמות ישראל:

(5) ראה פנים יפות משפטים כג, יד"ט.
(6) ראה אוה"ת משפטים ע' אקעח ואילך. סה"מ
תר"ל ע' קלב. ועוד. – וראה סה"מ מלוט ח"ה ע'
קסט ואילך.

(7) ירמ"ב, ג.
(8) הושע ב, כה.
(9) פסחים פז, ב.
(10) כ"ה בתורא ר"פ בשלח. ובגמ' שם – טאה.
ובתו"ח בשלח שם (קסט, ב) – קב.
(11) ראה תורא שם. הנסמן באוה"ת משפטים
שם.
(12) ע"פ ל' חזיל חגיגה ה, ב.

א. תנן בריש מס' ראש השנה: "ארבעה
ראשי שנים הם, בא' בניסן ר"ה למלכים
ולרגלים כו' באחד בשבט ר"ה לאילן כו'
דברי ב"ש, בית הלל אומרים בחמשה עשר
כו'".

והנה מלבד השייכות הכללית בין כל
ד' ראשי השנים [דכיון שכולם נשנו ב-
משנה אחת ונקראים בשם "ראש השנה",
מובן, שיש שייכות ביניהם גם בתוכן עני-
נמן] הרי ע"פ הכלל הידוע⁹, "נערץ סופן
בתחלתו ותחלתו בסופן" מובן, שתוכן ה-
ראש השנה שנשנה בתחילת המשנה – "א'
בניסן ר"ה למלכים ולרגלים" – שייך
במיוחד לראש השנה לאילן שנשנה בסוף
המשנה.

זאת ועוד: כיון שר"ה למלכים ור"ה
לרגלים חלים באותו יום – בא' בניסן –
מסתבר שיש שייכות מיוחדת ביניהם.

ב. ויובן זה בהקדם מ"ש הבחיי" (ועוד

1) כדמצינו גם להלכה – ראה הגמיי' הל' שו-
פר רפ"א: כיון דמתניתין ארבעה ראשי שנים בהדי
הדדי אידמו נמי להדדי בהא מילתא דכולן שוין דאין
להתענות. וכ"ה בתשובות מהר"ם מרוטנבורג (דפוס
פראג ס"ה). מרדכי ר"ה רפ"א (ס"י תשא). ועוד. –
וראה ע"ד הקבלה פת"ח שכי"ה פ"ז (נעתק במלאכת
שלמה ריש ר"ה).

(2) ס' יצירה פ"א מ"ז.

(3) אף שבגמ' שם (ד, א ובפרש"י) מפרש דקאי
על רגל שבו, דהיינו ט"ו ניסן – מ"מ מזה שנשנה
במשנה, "בא' בניסן ר"ה כו'" מובן ששייך (גם) לא'
בניסן. ובמ"א נת' (לקי"ש ח"א ע' 243 הערה 16) ע"פ
דיוק הלשון "ראש חודש" (ולא תחילת החודש),
שיום זה כולל בתוכו כל ימות החודש (לקו"ת ר"ה
נח, סע"א. שפע טל ש"ח פ"ג). ע"ש.
(4) בא יג, ד. משפטים כג, יז.